

Fornal

Preu: **20** Cts.

Bruc, 71 - Tel. 17253

Any 1

Barcelona, 30 d'abril de 1932

Núm. 15

Catalunya per l'Estatut

La ratificació del plebiscit

Diumenge d'abril, dia 24, tot Catalunya fou present a Barcelona en dos actes memorables. L'un, la manifestació formidable, amb característiques que només sap traduir-les heroicament un poeta del tremp social del nostre Perarnau. L'altre, la comunió més íntima de les seleccions socials i polítiques que viuen a Catalunya amb l'adalit, En Lluís Companys.

Una vegada més, la intuïció de l'Esquerra, únicament comprensible i possible en un partit de joventut generosa i abandonada, ha sabut trobar el moment de convocar la multitud per a interpretar l'ocult i general voler

Si a fora Catalunya, l'abast polític de la manifestació ha restat assolit fins a les màximes previsions, a dins és d'un ressò i una eloqüència tan extraordinàries com la seva mateixa magnitud.

Els actes del diumenge seran memorables, i les seves conseqüències s'aguantaran amb el temps.

Quan Barcelona donà la sorpresa d'una votació fantàstica en favor de l'Esquerra, aquell qui tingué visió política féu un exclamació delirant: Això és la República!

Quan tot Catalunya a Barcelona ratifica després d'un any d'espera, després d'un any aprofitat per tots els estira-cordetes en rosegant els partits de govern republicà, la seva voluntat d'autonomia i la seva confiança en els extrems lluitadors que sense defalliment continuen la brega per la llibertat, el que servi un bri de lluc polític, ha d'exclamar: Això és l'Estatut!

Es l'Estatut, perquè la voluntat del poble persevera tensa, com la corda tivant de l'arc. Ni es distreu ni afluixa. Havem dit que sortíem al carrer per Catalunya i per la República. Aquesta ja la tenim i la feina és nostra per educar-la al nostre gust, sense vicis monàrquics i reaccionaris. Però ens manca la llibertat de Catalunya, que veiem inseparable de la República, i aquesta ara l'haurem.

Haurem l'Estatut, perquè havem servat la voluntat i la fe, perquè havem estat fidels al nostre seny. Tot un any de giragones i esdeveniments truculents no han pogut desviar Catalunya del seu camí dret.

Els atacs de la dreta, insidiosos, enverinats, hipòcrites i jesuítics, no han pogut tórcer el camí del poble, el camí de l'Esquerra que ha sabut baiegar amb ell en tot instant, perquè és carn de la seva carn i sang de la seva sang.

Ni les exaltacions primàries d'uns extremistes massa ingenus i impressionables l'han pogut descarrerar

i fer-li perdre de vista les finalitats essencials que servirán precisament per a evitar les injustícies socials suara protestades.

Dipositària l'Esquerra de la fe i de l'esperança dels catalans revolucionaris, dels revolucionaris constructius, ha pogut demostrar als ulls de tot el món després d'una Pasqua triomfal és capaç de repetir-la el fenomen grandios d'un poble constant, que un any després d'una Pasqua triomfal és capaç de repetir-la amb renovat entusiasme

Els orbs que encara pensaven en un foc d'encenalls, bé s'hauran de convèncer que a Catalunya la foguera d'amor a la llibertat pel progrés cremará sempre, inextingiblement. De què entre nosaltres, els dependents del Comerç i de la Indústria serveixen per a vetllar la flama de l'ideal i en un sol instant arborar amb ella tota la nostra terra.

Llicó contundent pels enemics de fora. Llicó atüadora pels enemics de dins Llicó ingent, com obra del poble, que ja quan parlava a Roma, era la veu de l'olímpic Júpiter: "Vox populi, vox dei".

I és el cas, que per parlar, no hi ha fet falta ni el tenebrós reaccionarisme de la conxorxa clerical regionalista, ni la forasteralla inadaptable de moral inequívoca, estil Emiliano, ni les ànimes rancunioses que no saben ofegar en una exuberància d'amor derrotos de l'amor propi no imputables a ningú més que a la presumpció i supèrbia sense mesura.

Sense aquestes veus que dringuen fals, l'harmonia del cor silenciós fa de més bell oir. Catalunya republicana és viva i triomfa. L'Esquerra s'aferma i s'imposa. La primitiva massa caòtica es destrüa. L'indefinit homogeni esdevé definit heterogeni.

Al convivi de Companys, hom hi veié formats els quadres de l'oficialitat que porta el poble de Catalunya a la victòria doble de la llibertat i la pau social. Al voltant de la taula, ja no hi mancaven homes. Adhuc hi havia dones.

Amb la demostració pacífica del 24 d'abril, Catalunya va obtenir a Barcelona la fermança del triomf en el secular plet nacional. L'auguri de victòria donava a la manifestació un aire de festa. Quan ens partírem, presidits per l'Avi venerable, el símbol vivent de la causa, el pa i el vi, amb En Lluís Companys, pressagiàrem el triomf i el govern de l'Esquerra. Un estol com aquell, ple del nostre esperit, és invencible.

L' hora que arriba

per M. Serra i Moret

S'ha compert l'any de la proclamació de la República.

Proclamació de la República! Un any enrera aquest concepte tenia una amplitud i unes proporcions extraordinàries. Va alçar-se un clam eixit de les entranyes del poble que omplia tot l'àmbit de la terra. Tothom renaixia. Les idees es clarificaven. Quan les tropes espanyoles feren la proclamació de la República Catalana, ningú no sentí sorpresa. Era natural. Catalunya venia al món en el mateix instant que la llibertat arribava.

Aquest any de vida intensa, confusional en alguns moments, ens ha donat la consciència d'un fet indubitable. La història anterior al 14 d'abril ha reculat, però no s'ha esvaït encara. Pugna per a reviure i exigeix una lluita dura per a superar-la. Cal fer un esforç suprem i no defallir en cap moment. Ara, com abans, estem en pla de guerra. No una guerra contra un enemic determinat, sinó contra molts enemics alhora. Entre aquests enemics potser hi som nosaltres mateixos.

Per fi anem a tenir Estatut i Govern propi. Serà més o menys complet, més o menys satisfactori, però serà això: Estatut i Govern propi. Tindrem unes facultats reconegudes, un camp d'acció relativament extens, unes possibilitats de superació i d'eficàcia. Serem un poble políticament organitzat, personalitzat, responsable. No tindrem conflictes mentals. Serem ciutadans de Catalunya i sabrem on havem de concentrar les nostres amors, les nostres activitats i les nostres il·lusions.

Ens queixarem, ja ho sé, que les nostres facultats siguin limitades. Trobarem que el nostre pla d'acció és excessivament reduït. Tot el que no sia independència pura i simple ens semblarà migrat i humiliant. Però és la història que reula i que no és extingida la que ens lliga al passat. Concedim al passat, ja que no hi ha més remei, el dret de gravitar damunt nostre. Hi ha un sol mitjà d'allunyar-lo de nosaltres: crear vida nova. Creem-la!

Com ho farem per a crear-la? Creieu que n'hi ha prou proclamant que ja som lliures? Es que n'hi ha prou substituint els poders actuals amb poders indígenes sense més idealitat que continuar la història

antiga amb un canvi de personatges? Podem aconsolar-nos amb la idea de què tenim dret a equivocarnos perquè nosaltres mateixos haurem de pagar els resultats? Es just que afirmem la nostra personalitat per a demostrar el món que som un poble com els altres?

Ara ve da debò. Tindrem Estatut i Govern propi. Migrat, reduït, però propi. Què en farem? Què us diu el cor a tots els que heu viscut aquest any d'impaciències, de frenessí, de decepció? Creieu en Catalunya?

Nosaltres ens hem de fer la pregunta i la resposta. Cal que ens la fem. Aquest any no és perdut, ni ho serà el que comença si som el que havem d'ésser. Cal que repeteixi el que he dit altres vegades: no és lliure el que crida i esvalota, ni el que protesta i blasma, ni el decebut o insatisfet. Es lliure el que accepta la tasca i treballa, i accepta l'horitzó que se li obra i el desborda amb la seva potència creadora. Catalunya és encara un gran ideal pels catalans honestos i dignes. Ho ha estat sempre i ho serà, mentre es perfeccioni. No ho serà si la història d'aquest any no es millora, si la nostra vida no reb un nou entonament, si els nostres homes no es posen al nivell de la tasca.

Catalunya naixent! Mesquina, reduïda, humil, però pura, en mans sagrades, calenta de l'alenada del poble, desperta d'un neguit de crei-

xença, batejada amb les llàgrimes i amb la sang dels que han sabut estimar-la! Catalunya pot ésser un gran poble. Cal que hi posem el coll ara que naix definitivament a la llibertat. Que no es conegui que ha estat un poble sotmès secularment i perquè no es conegui, cal que sapiguem ésser lliures.

**

Arriba l' hora de prova. Arriba l'Estatut. Uns drets que cal definir i traduir en realitats. Una cultura que ens havem de fer, una justícia que havem de crear, un ordre públic que desconeixem, una economia que havem d'organitzar, un dret civil que havem d'instituir. Feina dura en mig de conflictes insolubles, voltats d'enemics de fora i de dins.

Reeixirem? Per què no? La República espanyola triomfa, s'enforteix i no renuncia, per ara, cap punt de la seva ideologia. Es defensa dels enemics, però afirma el seu propòsit d'establir una democràcia. Catalunya serà més feble, tindrà un món més petit, toparà amb les dificultats del nou règim i amb altres resistències incomputables. Triomfarà?

Avui ens plau reproduir aquest treball del Conceller d'Economia de la Generalitat per a subsanar la deficiència de què quan aparegué en aquestes columnes fou oblidada la signatura.

1.er de Maig!

Ajuntem la nostra veu a les dels proletaris que arreu clamem per una millor justícia

---

La gran manifestació

Vull dir l'alegria dels braços alçant fervorosos la bandera nostra
seguida de multituds i entusiasme viril.

El triomf era alt i clar com el rostre
alt i clar de l'abril.

Els carrers eren rius de color i de banderes
i de mans tremoloses i entusiasme serè, silencios i callat
i el pas era lent, compassat i metòdic. Les cares rialleres
i els ulls fits enllà i el pit s'aixecava respirant llibertat.

No era el pas d'altres dies inflat de neguits matussers i de dèries
que cremen la vida i ens fan l'esperit més esclau,
era un pas que fugia de les vanes misèries
i era lent i volava i trencava el misteri estès pel cel blau.

I la gent, sens dir res, deia més que cap dia.
Ni un sol crit, ni una veu. Majestat del silenci vibrant.
Però, si hom escoltava, sentia
que tot era cant.

Era un pas com un prec i con una menaça:
voluntat i fermesa i desig.
Catalunya sencera marcava la passa
i l'amor i la sang bategaven frenètics en mig.

I passà la gran urbs i el poblet i la vila en filera
i passà tot el poble, pausat, pensatiu, disposat a la lluita o a l'abraç ben
i mirava l'or viu de la nostra bandera [franc,
i mirava la sang.

Era tot l'esperit d'or i sang d'una raça
que vol viure, ben lliure, el seu destí pregon.
Sap portar tan quieta la passa
perquè sap que és capaç de fer trontollà el món.

I durà Catalunya endavant. La senyera
illumina els camins i ens esquivava els perills.
Hi ha l'or del passat en la nostra bandera.
Però, hi corre, també, sang d'ahir, sang d'avui i dels fills.

SALVADOR PERARNAU.

S'està exhaurint
aquest admirable
llibre que equival
a una batalla

Fantasma

PER BENIGNE
BEJARANO

4
PESSETES

IL·LUSTRAT
PER SHUM

Demaneu-lo
a tots els
QUIOSCOS
I LLIBRERIES

Per comandes a "Edicions ÁGORA", Tallers Gràfics ALFA, Bruc, 71

L'esum potmanal

UNIO SAGRADA

Sense sagrada, potser? Això de sagrada m'escama un bon xic. Perquè els consagrats i els reconsagrats mai no he vist que facin res que no sigui pel seu benefici. Això es sagrada em sembla un parany. Convé molt no acceptar la fórmula plaent a l'adversari.

Avui la dreta és vençuda com tots els vençuts, a Catalunya. Ha sabut el poble conèixer aquella gent fins quan es disfressa amb un hàbit patriòtic.

No siguem nosaltres, ara, els que incautament els tornem a presentar com absolts davant el tribunal de l'opinió pública.

Els que foren uns covards assassins, o còmplices o inductors dels assassins de la Dictadura; els que foren el baluard del XIII vegades canalla, són ara tan covards, tan infames i tan assassins com abans.

Ni amb públic penediment són acceptables. Què serà si encara segueixen covant el seu odi poruc i la seva mala bava envejosa!

Altrament, ja ho haveu vist. No compten. No fan cap falta. El poble en pot prescindir. I a males, els pot escabetxar. Potser les coses rutllarien millor.

DIADA DEL LLIBRE

Ha estat un èxit. L'autor ha venut. L'editor ha venut. Celebrem-ho.

Celebrem també que el públic hagi comprat malgrat la crisi de treball latent. Crisi que en molta part és causada a Catalunya per l'enorme immigració espanyola. Ja ho veuen els pobles d'Espanya si en som de germans!

Fins aquí arriba aquella bescantada aspror i aquell trogloditic nacionalisme català. Fins a no voler parar esment en què sense tants murcianos tots els obrers catalans tindrien treball.

Però no ens reca. Per això sabem llegir i comprem llibres. El cel con-

tinua per damunt les fronteres de les nacions, i la terra és la mateixa, i prou pena té qui ha de fugir de la seva terra.

ELS NOUS ALMOGAVERS

L'Estatut serà aprovat. Això ho sap tothom. Catalunya ho vol i el Govern i els grans partits hi estan compromesos. Es la salut de la República. Es la cordialitat entre Catalunya i Espanya.

Doncs en aquestes hores es desvetllen una colla de senyors, savis en sa majoria, que corren per tot arreu com uns desesperats posant de feres intransigents. Que això ho faci Compte, i els que com ell tenen l'esquena macada de les vergassades que els ha costat sostenir la idea en temps de perill, és perfectament comprensible, i és perdonable que, amb més o menys instint polític (que és el vital per una nació) cridin, s'esgargamellin i es permetin fer el diable a quatre.

Però aquests senyors que s'amagaven dintre la seva cultura, com un caragol o un llimac, no hi ha dret!

Què crideu? Si surt Milans del Bosc disfressat amb una lliurea d'aquelles de mil pessetes, encara correrien ara. Sou incapaços de sacri-

ficar ni la més mínima de les vostres comoditats o dels vostres guanys per un ideal. Només cal mirar-vos la cara i repassar vostra història, senyors de la cultura covarda i de sacristia.

Aquí l'únic capaç de donar la cara i la vida, com sempre, és el poble. A ell es deuen totes les victòries per la llibertat. Que a vosaltres, la llibertat us fa por i sou els enemics del vostre poble.

Colla de farsants, sepulcres emblanquinats!

EL BANQUET A COMPANYS

Demostrà una vegada més la força de l'Esquerra Republicana i la inutilitat de les campanyes de difamació. Si algun home ha estat bescantat grollerament, sense respecte ni al decòrum més elemental, aquest home ha estat Companys. Però el poble té una intuïció, molt més gran del que alguns es creuen. I saben que Companys ha estat atacat per la seva labor francament esquerrana, a favor dels humils de la ciutat i del camp. Cal felicitar-nos d'aquest èxit.

LA MULTA A PALESTRA

Ens ha deixat astorats. Considerem que la feina estrictament política que ha fet últimament Palestra, no mereix cap elogi. La Pancarta de la manifestació és una afirmació falsa i confusionària. Però aquest criteri nostre no ens pot portar mai a trobar bé una runeta per a la commemoració d'un fet històric. Comprendriem aquest criteri amb un senyor que vingues de Cuenca que vegés fantasmes per tot arreu. Però un home tan ben informat com el senyor Moles, vell republicà i vell catalanista, això ho creiem francament equivocat.

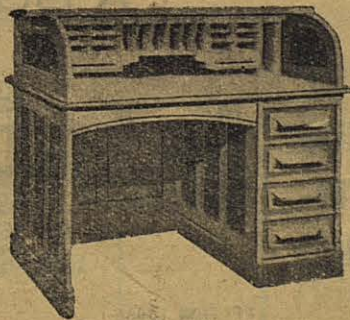
No ens podem donar vergonya de què el 14 d'abril de 1931 es proclamés la República Catalana, ni creiem que sigui pecat recordar-se'n.

Mobles ALTABA

Mobles per a Oficines, Despatxos i Similars

Tallers, 29, 31 i 71 - Telèfon 17445
BARCELONA

El fracàs de la Conferència de Londres

Les reunions de Londres semblen confirmar les previsions que fèiem en el nostre article anterior, car no s'ha trobat encara una fórmula, si més no vaga i esquemàtica, que pugui conduir a un acord definitiu entre les potències.

Fallit el primitiu propòsit de Tardieu de limitar l'acció a reunions dels cinc Estats danubians (Austria, Hungria, Txecoslovàquia i Romania), perquè les grans potències es trobessin, arribada l'hora de la seva intervenció, davant d'un fet ja consumat, el ministre francès va córrer a Londres amb l'objecte de preparar i obtenir l'ajut anglès, per a no trobar-se aïllat enfront de la preveïble escomesa germano-italiana al projecte per ell patrocinat.

Però no sembla pas que això s'hagi pogut aconseguir. La Conferència sembla fracassada. Tardieu no ha trobat un recolze que li permetés monopolitzar l'economia dels països danubians en benefici propi, amb totes les derivacions polítiques consegüents. Austria i Hongria que, encara que aixafades econòmicament, no són afectes a la seva política, es resisteixen a formar un bloc amb la «Petite Entente», perquè entreveuen les conseqüències que se'n originarien. De les declaracions de Mac Donald es desprèn també que no s'ha pogut aconseguir el front únic anglo-francès contra la penetració alemanya, que era la dèria de l'imperialisme francès.

Aquesta vegada, els interessos francesos estan en contradicció amb els de tots els altres principals Estats. Anglaterra té molt poc a guanyar amb una unió duanera danubiana. En primer lloc, hauria de renunciar als seus drets de nació més afavorida amb els països interessats. En segon lloc, Anglaterra en aquest aspecte té quelcom més interessant per ella a resoldre. Tots els Dominions s'agiten en espera de la Conferència d'Otawa, que ha de trobar un sistema d'intercanvi excepcional entre els Estats de l'Imperi. Al costat d'això, els Estats danubians no representen gairebé res per a Anglaterra. Mentre que en tot l'any 1929 les exportacions britàniques a aquells països no varen excedir de 10.250.000 lliures esterlines, el Canadà li va comprar per 35 milions i Austràlia per 54 milions. La Nova Zelanda (que té la meitat de

la població d'Austria) va comprar ella sola a Anglaterra per 21.250.000 de lliures esterlines. La sola importància que té per la Gran Bretanya aquest problema és la d'assegurar els préstecs fets a aquelles petites nacions.

França té com a lligam que l'uneix a aquella zona d'Europa, no sols els milions que hi té empleats, sinó també la política d'aliances, que van des de Polònia a Romania, passant per Txecoslovàquia i Yugoslàvia. Amb tots aquests Estats ha volgut posar un cercle de ferro a l'entorn d'Alemanya, que tot i desarmada, continua a fer-li por. El seu comerç amb aquestes nacions es, en canvi, menor que l'anglès, degut a la llunyania i a les dificultats econòmiques naturals.

Alemanya i Itàlia, contràriament a les anteriors potències, tenen interessos comuns en aquest problema i així ho han fet constar en llurs respectius «memorandums». Cap de les dues nacions està disposada a tolerar un increment de la influència francesa en l'Europa Sud-Oriental, si bé els afavoriria, per una repercussió natural en llurs comerç i economies, la guarició dels mals que pesen sobre aquesta zona europea. Per Alemanya hi ha, a més, un problema importantíssim pel que es refereix a Austria. Si aquesta formés part del bloc danubià, en seguiria una ruptura o enfebliment del nex polític entre les dues nacions de la mateixa llengua i Alemanya restaria aïllada en l'Europa Central.

Apart de les intencions polítiques que el projecte porta amagades, el poble alemany recorda encara la forta oposició que va fer França al projecte d'unió duanera austro-alemanya del passat any. La tendència a l'«Anschluss» amb Austria continua latent, malgrat tot, en els teutons i faran tot el que estigui en la seva mà per evitar que s'aflluixin els lligams que subsisteixen entre els dos pobles germans. A Berlín no es creu que Austria pugui ingressar en el bloc sense fer-ho d'acord amb Alemanya.

Hi han també les raons econòmiques: Alemanya exporta a Austria prop de 600 milions de xelins austríacs i n'importa per 330; ocupa el primer lloc en el comerç exterior de Txecoslovàquia i està importantment situada en les balances comercials d'Hungria, Yugoslàvia i Romania. No pot, doncs, assistir passivament a la formació d'una nova entitat econòmica que la perjudicaria enormement. Cap país s'ha proveït de mitjans industrials en tan llarga mida com Alemanya, la qual necessita mercats ilimitats per a poguer fer treballar totes les seves màquines i obrers. La necessitat de pagar les reparacions en productes industrials va accelerar la seva industrialització i no pot renunciar a cap mercat europeu ni estranger.

S'havia dit que aquesta unió duanera correspondria a l'estructura del difunt Imperi austro-hongarès, més això no és veritat, ja que han estat afegides la vella Sèrbia i els nous territoris romanesos, que arriben fins al Dniester. Amb això ha

ELS BONS PANYOS A BONS PREUS

SOLS
ELS
TRO-
BARA

EN
AQUES-
TA
CASA

TELEFON 12955
BARCELONA

Plaça de l'Angel, 1
Tapineria, 2

Rebudes les novetats de la present temporada

crescut enormement el caràcter agrícola dels territoris en qüestió i es calcula que aquests produeixen en total 45 milions de quintals de cereals a l'any. Com que el consum intern en requereix tan sols 20 milions, hi ha una excedència de 25 milions, que ha de cercar el seu mercat fora de la zona danubiana. Vet aquí perquè és necessària la intervenció d'Itàlia i Alemanya per a poguer aconseguir un millorament en els Estats danubians. Aquells dos països, no tan sols són dos grans mercats de compra i venda en aquesta zona, sinó que absorbeixen gran part de la producció agrícola dels mateixos, venent-els-hi les produccions de la seva indústria. És lògic que no vulguin ajudar a la formació d'un bloc danubià, que donaria a les indústries txecoslovaques uns tals avantatges, que els productes manufacturats d'Itàlia i Alemanya perdrien aquells mercats, tot i continuant essent compradors seus.

Itàlia, amb una posició geogràfica i una economia que té un caràcter complementari amb la major part de la dels Estats danubians, posseeix les sortides marítimes de Trieste i Fiume, que són els ports d'exportació d'aquella zona. En l'aspecte polític, recela més encara que Alemanya de la preponderància que adquiriria la influència francesa al Sud-Europa, la qual desnivellaria l'actual equilibri que existeix entre un i altre país en aquell conglomerat de petites nacions.

Una «entente» és ja molt difícil de reeixir. Els antagonismes polítics i econòmics entre les grans potències són jornalment més aguts; la crisi econòmica s'agreuja pavorosament en tots els països amb un índex progressiu de parats. L'Europa Central és un focus de perturbacions i de flagells. Si el problema econòmic d'aquesta regió no troba una sortida que li retorni la respiració que li manca, l'ofegament és

inevitable. El dilema ens semblaria terrible si no estéssim acostumats a veure'n de tan greus, d'un temps ençà, amb una freqüència abans inusitada.

ANTONI VENTURA

Correspondència

A. J.—Una altra vegada? Nosaltres no responem dels articles signats.

R. B.—No llegeix els editorials? Quan un senyor expliqui—de bona tinta—qualsevol calúnnia, porteu-lo al Jutjat a què ho demostrï. Si no hi vol anar, llavors feu el que us sembli.

P. B.—Menja capellans, encara no.

J. L.—No és poc liberal aquesta actitud. L'Estat vertaderament liberal, no pot tolerar l'existència de l'esclavatge, de les clausures ni dels vots d'obeir *per inde al cadaver*, que són contraris a la moral i al dret.

Teatre Apolo

COMPANYIA LIRICA
Josep Llimona

Tots els dies sorollós èxit de
L'Aliga Roja

Cine Broadway

UNIÓ, 7

Grans estrenes
tots els dies

El local més espaiós de Barcelona
PREUS ECONOMICS

“La Guerra dels Sants”

Pere Maimó, assossegat, va reprendre bentost la impàvida actitud de tots els dies i totes les hores. La seva sotregada febricitant, tenia una explicació com la tenen totes les coses de la vida. Trobar-se freg a freg de la pubilla, després de quatre anys d'apartament absolut, fou per ell una difícil prova. Dintre de Pere hi suraven encara romanalles de l'adolescència. Un estrany aliatge de platonicismes i renunciacions, amb paroxismes i abrandaments... La proximitat d'Isolina va revifar totes aquelles cendres. Però, endebades. Era la revifalla de la mort. Pere ho donava tot per colpit i so-

decoren les senyeres dels combatents. Però la trifulca és un pugilat de baixos interessos... La santedat llur serveix per a cobrir una mercaderia sospitosa. Pere Maimó no posarà al seu mandró cap còdol, ni pels uns ni pels altres... Ah, si els benaventurats voltessin tres anys llargs a peu i sense bossa pels camins de la vida!... Aleshores veurien, com Pere ha vist, les roentors de la més esgarrifosa misèria i respirarien, com Pere ha respirat, la bravada pútrida de les clavegueres humanes... Què hi ha que sigui Sant Jordi o que sigui Sant Jaume, el que inspire un crit de guerra, que

terrat. Tanmateix, n'estava ben segur? La seva mort espiritual era mort? Era renaixença? El mal averany que va llençar-lo un dia a les carreteres va servir per a obrir-li els ulls. Podia estar-ne agruït d'aquells anys de vida atropellada. Gràcies a ells, sabia que els ben intencionats principis de fra Bartomeu no eren més que puerils falòrnies, davant per davant de l'hòrrida voracitat dels crancs insadollables que rosegaven la societat dels homes, pel dessota d'una màscara d'hipocresia i civilitat...

Poden guerrear tant com vulguin els Sants del Cel, baixats a la terra. Diguin-se com es diguin. Ells

en rigor és una marca registrada?... Què hi valen les efusions amoroses d'un Sant Francesc, ni la regla militar d'un Sant Ignasi?... Tot això no apaivaga cap febreta. Pere no serà, certament, instrument vostre... Deixeu-lo somniar, de cara a la infinitat, provant, endebades, de subtreure's a la Matèria... Matèria... No res més que això, Matèria... Energia en potència, evolució de les espècies, inèrcia fatal i inintelligent, determinisme orb... Tot això afirmen els autors que Pere llegeix. I tenen motius de saber el què diuen. Falses les revelacions, falses les teogonies, falses les banderes... Només una societat absurda: la dels ho-

En la darrera Diada del Elibre apareguè aquesta novel·la del nostre amic i company de Redacció Josep M. Francès, de la qual en reproduïm un fragment

mes, i una societat admirable: la de les abelles. I entremig de totes dues, un observador, conscient de si mateix: Pere Maimó...

Arribà un moment en què es va creure desvariejar. Tenia el cap calent i els ulls albins arribaren a no veure-hi. Això li solia passar quan travessava una crisi nerviosa. Quan estava serè hi veia com els altres. Decididament, no era cosa d'encaparrar-se. Fet i fet, potser donava massa importància al que li acabava d'esdevenir: Era molt natural que per a una noia d'educació burgesa, la defensa del seu patrimoni constituís una guerra santa. Què coneixia ella de la vida, fora de la vall de Sant Iscle de les Feixes?... Els vagons-llits de la Internacional?

La severitat ridícula d'un pensionat «family house»? Malgrat l'ensuperbiment d'aquell dia, continuava essent bona en el fons. Es declarava encara fidel a la tradició franciscana dels seus ancestres. Tanmateix, del mal el menys... Però, bo i reconeixent Pere totes aquestes coses, per moments s'entestava més i més en la seva posició contemplativa, respecte a tota brega que no conduís a la redempció dels esclaus, a la manumissió dels pàries...

I això li fa reviure escenes de pesombre que tenia presenciades. La Villette, White-Chapel, els China Towns, les caravanes zingares, el tràfec de noies, les tortures policiaques, la fam, el fred, la guerra, la ignorància, tot al servei de mitja

dotzena de miserables coronats o per coronar; d'un escamot sinistre de vòltors, d'aquests que duen monocle i abric de pells i es diuen arbitres de les Finances... Havia conegut els forns de vidre on hom trosseja pobres infants, i les mines de coure on s'intoxiquen implacablement els homes... Havia vist, a Marsella—i a moltes altres Marselles—, dones o espectres de tals, que enriqueixen rufians, tal i com els pobles enriqueixen dèspotes... En un port italià els traficants de carn humana li oferiren descaradament «ragazzo» o «ragazza», amb la tàcita benevolença d'una autoritat que es mostra inexorable amb el socialista més contemplatiu... A Paris, va veure com un home de la banlieu—que no vestia barret fort ni samarreta a llistes—, assajava una pistola nova damunt d'un trenseünt, que va morir l'endemà i deixà cinc fills a la misèria. Va ésser hospitalitzat—Pere—en un infecte nosocomi, on els malalts morien sense abrigalls, brous ni medicines, mentre l'administrador, home honorable pels quatre costats, rebentava de tip.—Cas vulgar, fet corrent!—li deien... I això és el que enfurisma més Pere. La possibilitat de què enormitats monstruoses restessin impunides i constituïssin el pa nostre de cada dia, en una societat de la qual Isolina, en aparença, no en tenia res que dir.

Trobat-se a Brest, pogué contemplar un dia com un vaixell tètric engolia una munió de forçats que sortien cap a la Guaiana. Algú va dir-li que es tractava d'un Infern dantesca del qual són ben pocs els que en tornen. Els sofriments, en llocs així, ultrapassen la imaginació d'Edgard Poe... I tot sovint hi són portats innocents. Innocents, aquells o tots?—Hi ha algú verament responsable dels seus actes, en el podrimener que és la societat moderna?—es preguntava Pere... I, en darrer lloc, pensava en ell mateix, en les seves experiències personals. Havia estat miner a Bèlgica. La gent de la mina era d'una moral tan recomanable, que la policia del país s'abstenia d'intervenir en els delictes de sang que quotidianament s'hi registraven... —Que s'exterminin ells amb ells, si volen!—decla-

raven en veu alta els gendarmes flamencs o valons—. Per això no trepitjaven mai el recinte de la bocamina.

Pere, inquietat diàriament per les queixes de l'avi Geroni, va decidir adoptar, respecte a les dificultats que plovién damunt d'Isolina, la mateixa assenyada actitud dels policies davant la mina infernal. Ell no serviria mai una causa estrictament burgesa, conservadora... Si s'ensorrés Can Borrell i fallissin els Combalià, millor que millor... Tant-de-bo s'ensulciessin a cada pas raons socials i trusts capitalistes... Era el començament del fi! Ell se'n rentava les mans, bo i esperant la seva hora... Aquell misèrrim «macht» entre el «meu» i el «teu» el feia riure. Podia escarrassar-se l'avi, podia plorar Isolina, podia venir, si vol-

gués, fra Bartomeu de la residència apartada on consumia la seva senectud. Pere no es retractaria pas. I si entre tots plegats insistissin en voler barrejar-lo en semblants plàtiques de família, ell diria flemàtic i arronsant les espatlles com la gendarmeria belga, parlant de la mina: si volen!

—Que s'exterminin ells amb ells, Tanmateix, per aquells temps, fou registrada pels encontorns del mas la presència malastruga del «Cap de Mort». Jordiet i Esperança se'l varen trobar per dues vegades a entrada de fosc. Ho contaren a Pere. I aquest, a despit del seu inhibiment, va sentir com si la sang volgués pujar-li al cap. Martí Reniu era el seu enemic mortal, alhora que ho era d'Isolina. Qui sap si aquella mancomunitat de greuges privaria a clivellar la seva indiferència!...

Retribucions i mite

Hom afirma rodonament i amb força convicció, que el mite passà a la història, però nosaltres potser abraçant-nos en la vaguetat de l'excepticisme, volem sostenir amb no menys justificants que en el nostre ambient fluctuen encara reminiscències del mite.

Emparant-se al mite, suara s'ha intensificat gradualment una campanya obstinada, dissolvent, sostinguda per dues tendències, l'una de significació dretista i l'altra de radicalisme violent. I així una vegada més, constatem com els extrems es toquen.

Per dissort del nostre poble, no podem pas dubtar que alguns pseudo-polítics, coneixen a bastament ardits psicològics i coneixent-los, intenten portar la desorientació a un sector o en segon cas, dispersar-lo. Els homes de govern esdevenen intervinguts, doncs, per la crítica pública i aquella l'empren d'una faiso desfermada els enemics del règim

i de la democràcia, malgrat amagar-ne la finalitat.

Ara bé: aquests polítics que llancen la taca horrible deformada, podrien ells resistir la crítica? Tanmateix, el nostre individualisme malmet els homes. La perfecció es constantment utòpica i necessitem que passin dècades, per admetre conceptes favorables, dels qui, en un temps havíem criticat amb excessiva duresa i passionalment. Es la paradoxal conclusió demostrativa del fanatisme que altera sovint el sentiment polític.

Som espectadors d'una aferrissada crítica dirigida a alguns governants d'avui i aquella la conceptuem indigna. I ho és pel seu caire grotesc i perquè la sostenen estaments que en l'atac sembren la perfecció i en la defensa l'obliden lamentablement.

Si volguéssim expansionar-nos criticant homes de l'extrem radicalisme, pocs ne n'aguantarien. I no parlem, de les dretes reaccionàries o semi-dretes impertinents, que viuen de ple en l'oligarquia i en el predomini feudal. Si llurs esmerçaments o retribucions, fossin exposades a la vindicta pública, com les rebria l'opinió ciutadana? Nosaltres, que som humans i no infal·lible, deixem per les intel·ligències ofuscades allò dels imponderables.

Cal jugar net i combatre lleialment la tasca i l'objectiu dels homes. Combatre la materialitat de

petitesses imperceptibles, pot esdevenir contraproduent pels extremitistes i definitiu per les dretes, car donaran lloc a l'inici d'una actitud intransigent. Cal alhora recordar que els homes d'avui defugen procediments tèrbols i no són pas com els d'ahir, i, a més, que com els de demà i com els de totes les èpoques, precisen d'un estimul que esperoni llur tasca i la faci vital.

Rebutgem sistemàticament i amb energia — creiem conèixer el maquiavelisme de segones intencions — la política contemplativa i també la d'una oposició derrotista i especuladora. Finalment, cal proclamar ben fort si és precis, i ben alt, que nosaltres, esquerristes, no desconfiem de l'austeritat ni de la integritat que sempre han distingit els nostres homes, tant en l'oposició com en el governament.

El temps passa, els fets es revisen i la justícia tarda o d'hira surarà per damunt de la insidia i de la tenebra.

C. UBACH

Fàbrica d'Aigües
Carbòniques
esterilitzades
Xerops i Horxates

CASA AGUSTÍ

ARAGÓ, 407

Telèfon 53202

BARCELONA

Elegiu

"El Diluvio"

Dipòsit de vins de collita pròpia

Gran especialitat en la
elaboració
de patates fregides, salades

Enric Travè
Berga, 2 - BARCELONA - Gràcia
Telèfon 70294

ESMALT "CHINOL"

VERNISSOS VETTEWINKEL ♦ ♦ PINTURES METAL·LIQUES BEP

Els millors del món! No tenen competència possible

REPRESENTANT: ANTONI ENRIQUEZ

Despatx: Avinguda Francesc Llairet (Paralelo) n.º 29 i 31

PREUS ESPECIALS ALS MAJORISTES

La força de les esquerres

Tot l'intens moviment polític que s'observa aquests darrers dies es deu, tanmateix, a la força de la gran massa esquerrana que detenta orgullosumament la representació vital del territori català. La consecució de l'Estatut, es deurà principalment als partits polítics d'esquerra, els quals hi hauran donat la seva empenta vigorosa, no sols per a implantar-lo, sinó per a després superar-lo d'acord amb els imperatius de les circumstàncies.

Sense aquesta vitalitat que comença a donar els seus fruits en els moments culminants que precedi-

ren el canvi de règim, no hauria estat possible ni aconseguir crear un ambient amplament republicà ni facilitar el camí de les solucions reivindicatives del nostre poble.

Ha calgut, doncs, que per arribar a aquesta conseqüència, tingués un exemplar coronament el cicle de propaganda catalanista que sota un lirisme extrem va iniciar el període polític del qual s'apoderà tot un sector de dreta. Ara aquesta etapa política s'ha engrandit, s'ha eixamplat, ha pres una validud de proporcions més flexibles, perquè ha entrat en els dominis de l'acitudania, i no pot conèixer límits en quant al seu poder d'execució.

Catalunya sense la República no hauria pogut fer subsistir la seva personalitat, la qual hauria llanguit asmàtica, pels que no tenien pas la fermesa de posar en pràctica els seus ideals de llibertat. Fou d'aquesta manera, per manca de virior col·lectiva, adulterats per la seva neutralitat en les formes de govern, mancats d'ideals justos i precisos, aferrats al tòpic d'un catalanisme intrascendent, purament domèstic que serviren de plany a l'infeliç Dictador que jugà, amb acopi de les usures personals, amb els destins peninsulars. No era la veu del seu catalanisme, sinó del seu sentit conservador el que afalagava secretament a Primo de Rivera.

I llavors, com ara, les dretes es

retreuen, no volen intervenir en les efusions populars perquè llur esperit de classe els ho priva. Llavors era per a no mancar als seus principis monàrquics, ara per a dissimular la seva passió, anti-republicana. I es com dintre aquest límit, que les forces d'esquerra s'han fet més extenses, i han reduït l'àrea d'expansió dels enemics de la llibertat.

P. V.

**Ens plau assabentar
als nostres llegidors
que ho desitgen que
els podem facilitar
la col·lecció com-
pleta de Fornal**

S'HA POSAT A LA VENDA el segon volum de «Perseguint el Sol»

DE TORNADA

Pel Solitari dels Mars

Alain Gerbault

Traduït per MIQUEL A. BALTA

NOMBRESES FOTOS DOCUMENTALS

Preu **CINC Pessetes**

10 % de descompte

Edicions ARIEL - Boters, 2

LLIBRERIA ARIEL

Un llibre interessant, emotiu

Perseguint el Sol

*del Solitari de la Mar, traduït per Miquel A. Baltà
La vida en plè Occèa, les bel·leses del Tabàs son reflectides amb verisme imponderable*

Butlletí d'Inscripció

En .....

carrer ..... n.º

suscriptor per trimestre.

Vostre

Advertiment: Les subscripcions deuen anar acompanyades de llur import, tramès per gir postal o en segells de correus.

Fornal

Setmanari
d'Esquerra

Redacció i Administració:

Bruc, 71 - Telèf. 17253

Preu de subscripció:

Trimestre: 2'25 pessetes

Nombre solt: 20 cèntims

Anuncis preus convinguts

◆ ◆
No es tornen els originals no sol·licitats.

Sàgina femenina

Abans que res, disciplina

Un partit polític té un programa, el qual programa enclou tota una ideologia; l'individu té un criteri que respon igualment a una ideologia, i quan aquesta s'avé a la del partit, automàticament, gairebé sense voler-ho, aquell individu pertany de fet al partit; ara bé, però, per pertànyer al partit no n'hi ha prou en sentir-se atret per aquella coincidència, cal que hom s'hi afiliï i, una vegada esdevingut militant, segueixi aquella disciplina que assenyalen els dirigents amb la seva clara visió política.

Nosaltres, les dones d'Esquerra Republicana de Catalunya, també ens sentim disciplinades.

Tota vegada que ens hi hem afiliat, és perquè en el programa del partit ens hi sentim identificades, i volem ajudar amb el nostre esforç

la seva realització.

Ara bé, cal precisar que nosaltres, les dones, sabem què vol dir disciplina, i no confonem aquest mot amb el de gregarisme.

Mai no procedirem nosaltres al marge del partit, perquè sabem que no podem fer-ho, ni acceptarem suggerències que tan sols podrien portar-nos al confusionisme i a les escissions; les dones no podem fer altrament que seguir els procediments del partit, car si la dona intentés obrar pel seu compte, i fer un Partit Femení, la manca de coneixements tècnics la portarien forçosament al caos, i mai no reeixiria com no han reeixit en cap país del món els partits femenins.

El feminisme no del involucrar-se. Nosaltres podem orientar i fins i tot dirigir la política dels pobles,

però sempre imposant-nos pel nostre criteri i procediments legals; mai, però, actuant al marge ni prescindint de l'autoritat moral que es deu als dirigents de tot partit.

No tenim d'oblidar mai que el fet d'ésser militants ens imposa l'obligació moral de creure i seguir altres tàctiques o procediments amb desacord al partit, significaria el desmembrament d'aquella coordinació que deu existir sempre.

Suggerències d'elements que es diuen apolítics i fan servir les planes dels diaris d'un partit per a exposar criteris que tan sols serveixen per a establir confusionismes, nosaltres, les dones de l'Esquerra Republicana de Catalunya, no podem recollir-ne cap.

Si el nostre partit creu convenient emprar la tàctica per anar a la formació d'un bloc únic d'esquerres enfront de l'altre bloc que puguin establir les dretes, les dones seguirem als nostres dirigents; però ara, llençar idees o manifestos perquè això pugui portar-se a la realitat, és una indisciplina.

Creiem que és millor, per a donar consells, primerament tenir fonament de causa o experiència política, altrament és una equivocació lamentable per aquell que vol fer servir la premsa de trampoli, oblidant que les planes d'un diari polític mereixen més respecte.

M.ª TERESA GIBERT

La casa

Bastida

s'
e
n
g
r
a
n
d
e
i
x

- El secret del nostre èxit és degut a tres raons:
1. La fórmula d'un nou estil aplicat a l'art del vestit.
  2. Tenir sempre disponible el vostre vestit, tan gran com petit, amb gustos seriosos i en gran fantasia.
  3. L'organització de la fabricació i venda directa al comprador i escrupolosament amb un petit benefici.

Som els que varem implantar i facilitar el vestit amb la major elegància i la més incompatible baratura evitant acudir als sastres de mida que, amb els seus preus elevats, era impossible seguir els corrents de la moda. Oferim en la nostra SECCIO DE SASTRERIA la següent norma de preus:

Trajos confeccionats, tipus reclam...	des de 10 pessetes fins a 30 pessetes.
Trajos confeccionats, qualitat superior ...	des de 40 pessetes fins a 75 pessetes.
Trajos a mida, en qualitats econòmiques	des de 30 pessetes fins a 60 pessetes.
Trajos a mida, gèneres de gran fantasia	des de 50 pessetes fins a 100 pessetes.
Pantalons econòmics ...	des de 5 pessetes.
Pantalons fantasia ...	des de 8 pessetes.

Els nostres avantatges amb preu de liquidació els veureu demostrats amb els nombrosos maniqués que als nostres aparadors exhibim, amb models d'estil i gust modern. Això fa que ens engrandim i que la nostra venda vagi sempre en augment.

L'amplitud de les nostres existències arriba fins a les qualitats més selectes i luxoses, sempre amb una gran diferència de preus més barats.

En casos de necessitat, tenim muntada una SECCIO DE CONFECCIO A MIDA, que ens permet entregar els encàrrecs a les quatre hores.

SECCIO DE CAMISERIA

Camises blanques...	des de 3'95 pessetes.
Camises percala ...	» » 4'95 »
Camises popelín ...	» » 6'95 »
Calçotets...	» » 1'95 »

PREUS QUE REGEIXEN A ALTRES SECCIONS DE LA CASA

Impermeables ...	des de 15 pessetes	Cinturons ...	» » 0'95 pessetes
Trinxeres ...	» 10 »	Lliga-cames ...	» » 0'50 »
Americanes punt...	» 20 »	Mocadors butxaca	» » 0'50 »
Americanes esport. »	» 15 »	Mitjons fantasia...	» » 0'50 »
Guardapols...	» 5'95 »	Tirants...	» » 0'95 »
Gorres ...	» 0'50 »	Pijamas ...	» » 3 »

Obsequiem als nostres clients amb segells d'Estalvi Popular, de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i Estalvi, i altres diversos presents, segons l'import de les compres.

ADVERTIMENT. Els que de fora Barcelona vulguin servir-se de la nostra casa, poden escriure, i adjuntant 0'25 pessetes, en segells, rebran mostres, figurins i un sistema especial per a prendre's les mides, amb les instruccions necessàries, per tal de rebre l'encàrrec abans dels sis dies.

Fornals

El rector de La Nou de Gayà explicava l'altre dia un somni que havia tingut. L'àngel de l'altar havia somniat que En Francesc Macià i uns quants dels seus moria en una catàstrofe automobilística.

I el què són les coses! Uns quants feligrosos van somniar la nit següent que el senyor Rector, tot nuet, penjava d'una pota lligat als ferres del balcó de la Rectoria.

Ara veurem quin somni és el que té més probabilitats de realitzar-se.

*
**

En matèria de vassalls de Cisquet de Cambrils, el Cardenal de la Lliga, hi ha també el Rector de Rodonyà.

El 14 d'enguany, commemoració de la República, una comissió de dones l'invità a fer repicar les campanes en senyal de festa. I com ell no fos prou galant, les dones espanyaren la porta del campanar i tocaren a glòria fins que el cor els digué prou.

I el Rector llogà un taxi, corregué els trenta quilòmetres que el separen del Govern civil i arribà al senyor Noguer, esbufegant. Li digué que li cremaven la Rectoria, l'església i fins li semblava que ell ja feia pudor de pèl de porc rostit. Tan esparverat fingia estar, que es féu retornar amb aigua-naf.

Una parella de la guàrdia civil fou destacada a corre-cuita. I, efectivament, no passava a Rodonyà res d'anormal.

Ens sembla que aquest Rector té aficions d'actor. Potser ha vist fer «El Pobre Valbuena».

*
**

Rebem una consulta de Montbrió de Tarragona. El Rector vol fer sortir el Rosari de l'Aurora. Sembla que valent-se de la molta influència espiritual que té sobre la muller de l'Alcalde, aquest pacient Josep li concedeix el permís. I els veïns re-

---

Elegiu "L'Opinió".

publicans ens pregunten: com ho farem perquè no surti l'empipador Rosari?

Amics de Montbrió, nosaltres no-més sabem una manera d'acabar el Rosari de l'Aurora. Com el Rosari de l'Aurora!

*
**

Ara els carlins juguen a conspirar. Els desitgem amb tota l'ànima un prompte debut. Comptin, encara que modest, amb el nostre «óbolo». En tenim unes ganes de saber si són homes!

*
**

El Partit Republicà Catalanista (àlies, Inacció Republicana) sembla que es desvetlla. En un sol dia anunciaren 70 actes. Els quadres van anar a càrrec de D. M. Brunet i «El Be Negre».

*
**

«D. I. C.», el setmanari que es fa a base de tè amb pastes i garbes d'alfals, ens diu si podem demostrar que Petritxol i Kiku són una sola persona; si és cert que nosaltres afirméssim aquesta doble personalitat, no podíem, altrament, fer-ho, car no era «persona» precisament el títol que donàvem a Petritxol, sinó, simplement, ase.

*
**

A propòsit de la nostra manca de documentació sobre «D. I. C.», pensem el pròxim dimecres concórrer al consultori del «padre» Mas de Xixart, per a demanar-li dades i prestar-li un morralet amb boniques garrofes.

*
**

Malgrat aquesta indocumentació sobre «D. I. C.», que reconeixem, no podem menys que felicitar-lo per haver canviat de pis; amb gran alegria del «coro de vírgenes por obligación», que ara tindrà un camp més ampli per desenvolupar llurs activitats, els tès podran ésser més

concorreguts i el «coro» podrà augmentar... i Mas de Xixart haurà de contestar, «altra vegada» a la pregunta: Deuen les noies ésser coquetes? Aquesta llavor transcendental del «D. I. C.» serà coronada amb els aplaudiments més frenètics del cor de verges que, com fi de festa, rifaran un morrió entre el «equipo de castigadores» de la redacció.

En la vida real, el psico-anàlisi ens diu que aquest furor del «coro» té un nom: «furor uteri». Llàstima que siguin partidàries dels jesuïtes!

*
**

Malaventura Basegoda ens va endossar dilluns una conferència sobre «L'habitació dels més pobres», que ens va enternir. Llàstima que tingué un oblit: s'oblidà de parlar de l'habitació dels més pobres.

*
**

A propòsit d'aquesta conferència, acabada en vers, ens cal remarcar que no es presentà cap solució, ni es féu cap crítica, però, en canvi, ens enteràrem del que en la Ciutat del Vaticà pensa sobre l'afer. En definitiva, va estar a punt de tenir un gran èxit. Felicitem als pares.

*
**

Ens diuen que Nicolau d'Olwer ha marxat a la Costa Brava a reposar de la transcendental conferència que donà dimarts a Madrid. En aquests moments històrics (a l'últim ens ho creurem això dels moments històrics), ens repeti sengles discursos que Azanya i Maranyon havien fet, fa uns mesos, al Congrés. Fou una llàstima el no poder-nos enterar el que en pensa ell de l'afer. Esperem, però, que prompte estarà restablert del cansament i ens podrà repetir el discurs d'Alcalà Zamora a la Plaça de la República de Barcelona.

Elegiu "La Humanitat"

Arts

Els crítics d'art a Barcelona

N'hi ha molts també de crítics d'art a Barcelona. Com hi ha crítics de literatura. Es la post-emoció glandular del fracàs. L'home d'art liberal fracassa i tot seguit es constitueix crític del mateix art. Aquesta és la regla general, amb excepcions, generalment. La crítica subjectivament és fàcil, com és fàcil el joc de la inconsciència. L'objectiva, crítica objectiva, cerca un ambient més policrom, més panoràmic, i això no és tan fàcil. La crítica, literària-pictòrica-escultòrica, és judici simplement. Com que l'art, en la transcendència, és la resultant de la impressió de diverses facultats, la crítica deu multiformitzar-se: no és el mateix l'examinació d'una tela de Grau Salas, que l'estudi d'un problema de Pitàgoras. (Encara que sigui el mateix l'esperit d'ambdós.) Tot un crític necessita d'un cervell assagista i d'una passivitat sentimental. «Non omnibus omnia», no tot per a tothom. Ningú no exigirà al crític que fes el que critica; el que pot exigir tothom i exigeix és la perfecta educació del seu enteniment i de la seva aemotivitat artística. Així la seva moralitat, ben educada, es salvaguarda.

Conclusions, doncs: El crític és jutge, per a ell, la seva veritat, o saboner, ni sabonós, ni fiscal. Imparcial. (Un jutge és un pèrit, i un pèrit és un coneixedor).

El crític no conspira mai en la conspiració del silenci. Diu: «Això és bo, però això no ho és!». Però ho diu!

El crític és amic de les minories. Del contrari, considerarà geni a Fortuny, com Gautier. Per què afaflagar al gran públic, tan ignorant? L'art té normes fixes, principis immutables, encara que li sàpiga greu a la iconoclastia dels joves.

Escrigué Marcial: «Parcere per-

sonis, dicere de vitiis», parlar de l'art que va fer una persona, no de la persona que va fer l'art.

I la moralitat de l'art? No hi ha moralitat, perquè la moralitat no és mai filosòfica. Qui sap el què és moral? Moral és l'anti-acostumat! Jo he vist mil crítics d'art, amb

mil criticats mestres, a Barcelona! Debades! Sóc massa exigent. Qui sap si Sucre, Josep M.ª de Sucre! M'he entretingut en copiar una nit —les deu de la nit— quiscuns epítets o qualificatius de les seves cròniques. Encara menys! Ací són:

RAFAEL BENET, de «La Veu».— Molt ben rebut. Real plenitud. Concepte plàstic. Artista vivent. Cosa de primera mà. Sòlida. Simple. Matisada per una real finor espiritual. Crea ritmes. Bon instint. Rastregés l'essència de l'art. Esperit dotat. Vital. Estil pur. Estil ràpid. Els seus dits pensen. Riquesa de matis. Més que tots els altres. Ordre nou, personalíssim. Ha resolt d'una manera vigorosa.

AUGUSTA LEVI, de «La Nau».— Cap titubeig. Es valent. Sòlidament fet. Acuitat. Afermar-se. Línia in-

tensa. Temperament gruixent. Obra serena. Bon lloc entre els artistes.

M. MARINEL-LO, de «Las Noticias».—Disciplina de taller. Instinto. Intuición del ritmo y del movimiento. Hecho a conciencia. Dotes positivas. Se abre camino.

J. CORTES I VIDAL, de «L'Opinió».—Una bona empena. Carregat de vitalitat. Fort temperament. Manera agradable i viva. Traç segur i obedient. Bon sentit de l'art. Energia vital ben completa.

RAFOLS, de «El Matí».—D'humanitat. Vessen vida. Bones creacions. Senceres. Sabor humà. Un dels millors. Tècnica dolça.

CARLES CAPDEVILA, de «La Publi».—Afavorit amb un veritable temperament. D'una eloqüent simplicitat. Aplom extraordinari. Li fa descobrir el joc de línies i de volums (aquest és un escultor).

MARIUS GIFREDA, de «Mirador».—Revelació de la temporada. Influència. Temperament. Gairebé definitives. Sentit emotiu de la forma. Més reeixida. Un esdeveniment.

ALCANTARA, de «La Noche».—Experto dibujante. Figuración estricta. Ritmo animado por una sugestión interior. Germinación creadora en eclosión. Concretamente. Tierna calidad. Gracia definida. Caracterización concreta. Exhibición de una precisión impresionante.

ROCA, de «Nosaltres Sols».—Nou valor. Trajectòria ben personal. Reeixit. D'innegables condicions i qualitats, l'instint el guia nosat al servei d'una intel·ligència que juga amb encert i aplom... Artista de cap

a peus. Temperament fort i excel·lent.

DOMENEC GUANSE, de «La Rambla». — Serenitat. Humanització. Un clàssic. Simpatia dels seus temes. Fidelitat. Estilització ben personal. Evocatiu. Suggestiu. Sorpresa agradable. Una revelació. Un èxit. Triomf del temperamental i de l'espontani. No deu res a ningú, sinó a la seva ànima. Dinamisme. Expressió. Originalitat que desconcerta i us admira. Sensibilitat.

Amb tots aquests epítets pot construir-se una fórmula general, que tots ells, puix que els epítets són seus, poden usar a tota vegada. Per exemple:

«En ....., exposa a la Sala ....., des de ..... a ..... La seva exposició ha estat molt ben rebuda. Cap titubeig, una real plenitud. S'imposa per la simpatia dels seus temes, magnífics, evocatius, suggeridors; i per la disciplina del seu estudi del matís, equilibrat, vital, pintoresc, sense el pintoresquisme barroè. Estil pur, estil ràpid, estil dotat, amb perfecta intuïció del ritme i de la dinàmica, amb perfecte sentit de la forma. En ..... acusa un temperament de primera mà, gruixent, triomf del temperamental i de l'espontani, que resol d'una manera vigorosa el joc de línies i de colors (o de volums). El prodigi del seu art —art de cap a peus—té una originalitat que desconcerta i us admira. No deu res a ningú. En ..... és la revelació de la temporada (es pot revelar una vegada més cada època més, com la Carme Díaz de Paco Madrid). Es el millor dels artistes catalans. Es més artista que tots els altres.»

(S'omplen els suspensius segons qui... i prou!)

Així... no seran 31 els millers artistes, seran 32, no'?

El crític, doncs, fa bé. Essent-ne amic, fou crític. I, per consegüent, essent-ne crític, és amic.

Entesos?

AUGUST TURLUPINE

Precs als subscriptors

Els periòdics no poden viure únicament de la simpatia, que sempre s'agraeix. Caldria que els nostres amics s'en fessin càrrec i trametessin (per gir postal, amb segells de correu, etc.) l'import del trimestre corrent de subscripció (ptes. 2,25.) Els que es subscriuen de nou, junt amb la boleta de subscripció han d'enviar l'import de la mateixa.

Reflexions

Durant el temps que portem de República i a mesura que les activitats es despleguen per a fer factible el govern del poble, va refermant-se més la convicció de que les esquerres han estat i són el puntal que sostenen el nou règim. Tots els esdeveniments que es succeeixen vénen a confirmar les nostres raons i serveixen per a que els que es mantenen en un terreny neutral i estan a l'expectativa del curs de les coses, puguin formar-se un concepte determinat respecte la forma més pertinent de govern per a la consolidació de la República.

No cal molestar molt el pensament per adonar-se'n de les raons poderosíssimes que assisteixen a les esquerres per a continuar l'obra redemptora i sanejadora que tan enforteix i fa estimable el nou règim. Els fets experimentals que amb freqüència desenrotllen posen una travesa a les maniobres de les dretes conservadores que no descuiden moment ni ocasió en desprestigiar als que avui són representants genuïns del poble, per tal d'establir i encadenar la República amb un governament reaccionari.

Quan després d'implantada la República els partits de diferent ideologia condensaven llurs esforços per a donar-li una forma que respongués als respectius programes i en les eleccions del 28 de juny el poble donava un caire ampli i orientador de la forma d'encarrilar-la, semblava natural que una compenetració de sentiments havia d'existir entre aquells elements moderats que varen cooperar al canvi de règim, acceptant l'imperi dels fets i fent que l'acció dominant dels triomfadors no trobés obstacles ni entrebancs i situant-se en una posició conformista i resignada.

Amb tot i això acceptem i trobem natural l'acció fiscalitzadora d'aquelles defectuositats que al que està al predomini de la representació se li vulguin veure i que serveixen per a puntualitzar la propaganda incrementadora dels ideals que es defensen.

La lògica d'aquests procediments es recolza sempre en la justificació de que en la política s'han d'admetre com a bones moltes combinacions i es poden utilitzar totes les armes per tal d'afavorir els ideals que es defensen.

Nosaltres sabem, però que en tots els casos i a la llarga triomfa i s'imposa la raó que sempre és emparada per l'experiència i la força de les realitats i serveixen de guia orientadora als homes que es saben sostreure de la influència dels fanatismes i de tots els egoïsmes. Aquests,

doncs, si fan un detingut examen del panorama polític actual veuran que a les esquerres els assisteix tota la raó i que en el predomini de les mateixes han d'encausar-se tots els problemes de la vida del país fins a donar complimentació al programa que es varen imposar i que el poble va aprovar en demostrar-se favorablement pels ideals d'esquerra republicana.

Les esquerres no s'han desviat pas gens dels compromisos contrets amb el poble i en comparació amb el procedir de les dretes poden apuntar-se al seu favor el no haver claudicat dels seus principis ni deixar-se arrossegar per les influències d'un extremisme esbogerrat, donant proves en tots moments d'ostentar la més estricta pulcritud en l'exercici de les funcions de govern, respectant tots els drets i aplicant la justícia amb tota imparcialitat. No ho poden dir així les dretes, perquè en l'obra fiscalitzadora que han emprat en tots els actes i actituds hi hem vist una intel·ligència i un contacte constant amb les extremes dretes, hostilitzant furiosament totes aquelles lleis i disposicions que en instaurar-se la República ja es feien indispensables perquè són substancials amb el règim democràtic del poble.

El govern de la República, donant complimentació als manaments de la Constitució, aprovada per la sobirania del Parlament, expulsava els jesuïtes del país i, a la vegada, fent honor als conceptes de justícia i autoritat, reprimia amb energia els excessos dels comunistes, pertorbadors de l'ordre i la tranquil·litat ciutadana. Aquestes mesures de govern que han encarnat admirablement la balança de la igualtat i que tant enforteixen la nostra República, han estat aprovades per les esquerres republicanes i, en canvi, l'experiència ens ha demostrat una vegada més l'egoïsmes parcialista de les dretes conservadores que en aquests moments, com han sempre, no han sabut conduir-se en forma raonada i transigent i han celebrat les mesures governatives de repressió contra un extremisme, però s'han adolorit i furiosament han hostilitzat la repressió contra un altre extremisme representat pels jesuïtes.

Aquests que continuament ens estan dient que s'imposa un govern de dretes per a salvar el país, que pleguin el ram. Les esquerres van consolidant-se formidablement i els fets confirmen plenament que solament en un govern de democràcia i llibertat pot fortificar-se la gran obra de la República.

SIXTO

(De Acció, de Badalona.)

El divorci

JOAN LL. JUPOL I FONT

IV i últim

Un dels inconvenients del divorci és la de l'ús i abús que del divorci puguin fer la gent amoral. Realment, en algun estat d'Amèrica i al començament a Rússia, on, com tothom sap, es tan fàcil el divorciar-se com al casar-se (i així allí ho arreglen amb una senzilla compareixença davant l'encarregat de registrar els matrimonis).

Aquesta facilitat topa amb la moral llatina actual (ja és sabut com el concepte de moral canvia segons el meridià i segons el temps), i, per tant, calia defugir a Espanya d'aquest perill.

Les mesures que conté la llei del divorci que comentem no són molt enèrgiques en aquest aspecte.

L'article 11 disposa que els cònjuges queden en llibertat de contraure nou matrimoni, si bé el culpable ha d'esperar un any a partir de la sentència. En quant a la dona, ha d'esperar-se el mateix termini que en cas de quedar-se vídua, o sigui tres cents un dies des de la separació dels cònjuges. Aquesta mesura és per tal d'evitar que neixi un fill que no es sàpiga exactament de qui és. No caldrà, no obstant, que faci aquesta espera si el divorci és per mutu disens, o sigui, d'acord entre les dues parts o per alguna de les causes de divorci (abandó culpable, absència, condemna), que suposi ja la impossibilitat d'accés carnal en el temps indicat.

El marit que fos declarat culpable en judici de divorci, d'haver intentat prostituir les seves filles, o el marit o la muller, o els dos posats en connivència per a corrompre els fills, o prostituir les filles, no poden tornar a casar-se més.

Els cònjuges divorciats que no haguessin celebrat altres núpcies, poden tornar-se a casar sense esperar cap termini.

S'ha procurat també evitar que es plantegessin divorcis amb el pretext

d'una falta consentida. I així cal interpretar el divorci, dintre dels sis mesos que el cònjuge innocent va tenir coneixement del fet culpable, o bé dintre dels cinc anys d'haver ocorregut el fet, tant si n'està com no assabentat l'innocent. En cas d'adulteri, el termini és de deu anys, i en cas d'atemptat d'un espòs a la vida de l'altre o dels fills menors o del cònjuge innocent, no prescriu l'acció de divorci. En canvi, quan aquest es fonamenta en una condemna de privació de llibertat, és necessari que hagin passat tres anys d'ençà de la condemna.

Aquests termes no es compten, si de fet els cònjuges ja viuen separats.

A França, els judicis de divorci són cars i llargs. No es podia, ací, legislar per a rics, i la llei ha taxat en aquest sentit tot el que poden cobrar procuradors i jutjats per a la tramitació, i ha establert un procediment bastant ràpid i senzill. A més, disposa que els pobres puguin anar al divorci mentre es declara la seva pobresa i sense esperar la sentència en l'incident de pobresa.

També ha volgut el legislador evitar que agents de negocis sense consciència poguessin provocar divorcis innecessaris; calia en matèria com aquesta evitar l'intrusisme que tant de mal fa en tots els casos i a tal efecte es disposa que tant el qui demani el divorci com el qui s'hi oposa, necessiten advocat i procurador que els defensin i representin.

Assenyala encara la llei altres mesures que escapen d'un comentari planer i en sentit divulgador com aquest. Diem, per finalitzar, que el catòlic més ortodox no pot oposar-se a què els que no en siguin resolguin la seva vida utilitzant el divorci. I que els temps actuals reclamaven aquesta llei establerta a tot el món civilitzat.

Catalunya

s'ha

manifestat

digna

i

virilment

per

l'integritat

de l'Estatut
l'Estatut

Què va passar a Prats de Molló?

EL LLIBRE

La Catalogne
Rebelle

vos ho explicarà

Demaneu-lo avui mateix a la Llibreria "Ariel"-Boters, 2

Preu 10 Pessetes